

IDEGENHONOS TEKNŐSÖK ELŐFORDULÁSA A FŐVÁROSI TAVAINKBAN

Halpern Bálint

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

A Budapesten is előforduló mocsári teknős (*Emys orbicularis*), a Kárpát-medence egyetlen őshonos teknősfaja. Az állatkereskedelem révén hazánkban is tömegesen forgalmazott, idegenhonos teknősfajokat a tartóik sok esetben engedik szabadon praktikus okokból vagy jó szándékkal, azt feltételezve, hogy ezzel nem okoznak kárt. Közülük főleg az észak-amerikai vörös- és sárgafülű ékszerteknősök (*Trachemys scripta*) Európa-szerte bizonyítottan áttelelnék és sok országban gyorsan terjeszkedő állományaik jöttek létre, kiszorítva élőhelyéről az őshonos teknősöket. Az ékszerteknősök nem csak a táplálékért és napozóhelyekért kelnek versenyre a mocsári teknőssel szemben, hanem újfajta parazitákat és fertőzéseket hordoznak, amelyekkel szemben a hazai hüllőink védtelenek lehetnek. Ezért is került ez a faj az Európai Unió inváziós potenciál szempontjából legveszélyesebb fajokat összesítő listájára. Már ezt megelőzően kereskedelmi forgalmazását megtiltották és célul tűzték ki az élővizekből történő eltávolításukat.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Kétéltű- és Hüllővédelmi Szakosztálya (MME KHVSZ) által működtetett Országos Kétéltű- és Hüllőtérképezés Program adatbázisában eddig 305 észlelési adat gyűlt össze a vörös- és sárgafülű ékszerteknősök előfordulásával kapcsolatban, melyek közül 190 Budapest és vonzáskörzetéből származott. További 7 esetben észleltek tarajosteknőst (*Graptemys sp.*), valamint a Soroksári-Dunánál és a Hárosi-öbölben 3 alkalommal láttak kínai lágyhéjú teknőst (*Pelodiscus sinensis*). A Dunán kívül összesen 9 víztestet azonosítottunk, ahol valamilyen idegenhonos teknősfaj előfordulását észleltük. A Duna fővárosi szakaszán több helyen, Lágymányosi-öbölben, Újpesti-öbölben, Hárosi-öbölben és a Soroksári-Duna szakaszán akár tömeges előfordulás is észlelhető. Ugyanez volt a helyzet a Feneketlen-tó és a Naplás-tó esetében, de észleltek példányokat a Götés-tónál, Balázs-tónál, Kőbányán a Mély-tónál, Cinkotai kavicsbánya-tóban, Erzsébet-csatornában, a Fűvészkert és Orczy-kert tavaiban.

A Rákosmenti Mezei Őrszolgálat kezdeményezésére a Naplás-tónál 2015 óta, illetve a FŐKERT Nonprofit Zrt., az MME KHVSZ és a Fővárosi Állat- és Növénykert együttműködésével 2016 óta zajló teknősmentési akció a Feneketlen-tónál azt a célt tűzte ki, hogy megvédi a mocsári teknőst a fővárosi élőhelyein, azáltal, hogy eltávolítjuk az idegenhonos ékszerteknősöket a víztestekből. Az ékszerteknősök befogása élve-fogó napozó- és varsacsapdákkal történt. A kifogott példányok az Állatkertbe kerültek.

A sikeres beavatkozásnak köszönhetően a Naplás-tóból eddig 97 példány idegenhonos teknőst, míg a Feneketlen tóból összesen 87 ékszerteknőst sikerült eltávolítani. Mindkét tóban a teknősök zöme (90,7% és 94,3%) vörös- és sárgafülű ékszerteknős volt, de a már említett tarajosteknősökön kívül hieroglifás ékszerteknős (*Pseudemys concinna*), Nelson ékszerteknős (*Pseudemys concinna*) és kínai csikosteknős (*Ocadia sinensis*) és kínai lágyhéjú teknős egy-egy példánya. A két tóban körülbelül fele-fele arányban fogtunk sárga- (47,3%) és vörösfülű ékszerteknősöket (52,7%). Érdekes tapasztalat volt, hogy a hímek domináltak a sárgafülűek esetében (71,1%), míg a vörösfülűeknél nagyobb részt nőstény példányokat fogtunk (88,0%).

Lehet, hogy eleve a kereskedelemmel már nem kiegyenlített ivararányban érkeztek hozzánk ezek a teknősök és ez a magyarázat a jelenségre.

A teknősökkel kapcsolatos tevékenységünkről próbáltuk a lakosságot szélesebb körben is tájékoztatni. Összességében pozitív visszajelzéseket kaptunk és reméljük, hogy hamarosan a főváros többi víztestéből is el lehet távolítani az idegenhonos teknősöket.